

Světla Minulosti.

Napsal M. A. ŘIMÁČEK.

Potom jiný přípitek na něj, na doktora, že jemu právě vděčí musejí za radost a čest, že mohli poznati atd. atd. "At žije pan doktor!"

Po půlnoci přijelo se u prvých stolů vínem, a pan Kouřík zeela vážně mluvil o veřejném projevu přání, aby umělkyně tak znamenitá získána byla přednímu našemu uměleckému ústavu, Národnímu divadlu v Praze. — Bouřlivý souhlas.

Doktor vzpomínaje vidí ty všem planoucí tváře, slyší ta blábolivá slova, ty rozpité hlasy.

A Bettyna jenně se usmívá v duševní své převaze, pozorujícím pohledem obhlíží celou společnost, chvílemi nenápadně její upozorňuje na komiku některého zjevu, některé fráze — vduče má oči a ústa, nie jí neuchází. Nová pro ni senšace, tato večerní akademie na vsi, s tou elitou kněžskou, úřednickou, učitelskou, s těmi statkáři, jejich ženami a decerami, stavičnými své zlato a zámožnost na odív, s tím menším rolnictvem a živnostnictvem v pozadí sálu, s těmi přespornými hostmi, s těmi důležitými figurkami spolutřínkovavších, s tím zjevně nezvyklým chvatem obsluhy a s těmi napitými již čtyřmi hadiči v stejnoctrojici u dveří na sálu.

Čítal stále její vnitřní veselí usmívání i chvílemi utajované zasmání.

Zřetelně, přímo křiklavě zřetelně jako ještě nikdy, se mu tam v sále večera objevilo, jakým mezi všemi ostatními je zjevem společensky mnohem vybranějším, s citovou i duševní silou nemoměrně pohyblivější, rozmanitější a bohatší, s bystrotou pozorovací a reprodukční umělecky dokonalejší.

Jakým zradlem úžasné bohatých vnitřních hnutí byly jen její pohledy, její celá tvář, její posunky a pohyby. Jak chudá, nevypracovaná proti ní byla na příklad ta slečna Berta ze stanice, sedící mezi svým bratrem a panem pojzdným, jak přímo nemožná paní Fidele Havlátovalá! A hleděl-li dál k jiným stolům, k těm selakým deerkám — a byly mezi nimi svěží, hezké zjevy — přece žádná není schopna ani jediného takového pohledu, jímž v sedých, čistých jejich očích zazáří duch, zajišťá talent a zafosofuje v některých chvílích ten zvláštní směr z fluidu umění, jež proudí její bytostí.

Pohlédl na Lojzického Jakoubkovu, i na černošlavou Márinku Tužinovou v pozadí sálu se podíval, ale dnes na zjevích obou těch dívek jevila se jeho očí, plným avšného, dušně rozhořčeného pávu Bettynina, celá řada drobných, dřív neuvědomovaných nedostatků a stinných stránek.

Lénynka arci na akademii nebyla, ale i představu její rusé milé krásy přirovnal doktor k zjevu Bettyninu, a nie naplat, viděl v duchu rozpačitost jejího úsměvu, nesmělost jejího operleného pohledu, nejistotu úzkostlivých pohybů rukou i ramen, křeče i hlavy, planých zmatků a obav, jako u těch druhých, když je přirovnával k Bettyně.

Ale to viděl a uvědomoval si jen on, a ostatních jistě nikdo neměl pro to zrak tak zbyřatný. Tím méně mohl jiný zpozorovati to, že Bettyna vší svou hereckou vniímavostí přizpůsobila si prostředí svého okolí, ano, vářovala se do něho vytvářuje ze sebe moudrý, a to by vlastně její největší herecký výkon toho večera, o němž však vědomí a pro nějž oceněn mohl mlti jen doktor sám.

Ona jakoby přesně postřehla a zachytila učen meze jejích obzorů a hovorů, ale i zálibně mláta, na nichž v mesích těch ten křepý jednotlivce u jejich stole nejraději prodlíval, dovedla tak nenápadně prostě a přirozeně samu sebe udržovati v těch hranicích, nalésti a uholiti vždy pravý, té které osobě odpovídající a přiléhavý tón, že u všech zapláhla hned a počátku všechnu rozpačitost, opatrnost, uzavřenost, a naopak rozměňovala k milinnosti a důvěře a pohnou vyvolávala pro-

jevy nesmléltelných sympathií, přátelství a skutečného enthušiasmu pro svou skromnost, srdečnost a roztomilost, že doktora, jež dovedl uvážiti a oceniti, jaká je v tom všem její chování síla sebeovládání, jaký důvtip psychologie a jaká míra umění, uváděla tím opravdu v obdiv.

To nebyla umělkyně velkého divadla, jež blahosklonně, ze zvláštní ochoty účinkovala na vesnické akademii, to byl milý, zlomácně-lý host, jež pocituje radost, že je tak přátelsky vítán, jež sice neodmítá pozornosti, poklony a lichotky s lícenou skromností, jako dokonce nezaslouženě, nýbrž přijímá je s vděčným úsměvem za projevy vřidného přátelského uznání, které jej opravdu těší, a oplačí je takovou srdečnou úctou starosti a radostí, vzpomínek a nadějí všech těch lidí, v jejich středu se octla. Mistrně vpadá do ducha a způsobu jejich vypravování, někdy nenápadně zaujmuje i charakteristické gesto některé i tón vypravujícího, a jen doktor s tím pozorováním, vybranouset vnitřního poznávání, a jaký úsměv je při tom všem rozložen celým jejím nitrem.

Srdečná, veselá nálaha rostla, Bettyna již několikrát v hovoru oslovila doktora svým intimním "Carolo", a v té zvrucené vzájemné důvěrnosti nikdo si toho ani nepovšimnouti nezchá, tak jakoby to všichni byli nešťastněkrát již slyšeli.

Na konec pak byli všichni Bettynou tak okouzleni, že když smluvivši se s doktorem, se zvedla k odchodu, šli ji vyprovodit nejen povzdy věrný galantom pan ofieál Fíček, ale všichni, kdož s ní seděli u stolu, krom pana Fidele Havláta, jež pospíšil k svému páveekému kruhu, aby utčil odcházející ještě slavným sborem na rozloučenou, jehož poslední takti slyšeli ještě, když vyšedše z hostince octli se v svěžím prochladém nočním vzduchu na tiché návsi, pohádkově ozářené rosným světlém vysokých hvězd.

Starý pan farář s velebníkem, pan ředitel, pan přednosta se slečnou Bertou a panem pojzdným, ba i málomluvný pan představený se svou manželkou, ano dokonce i misogyn "černý fir" pan Vacata šli s doktorem Bettynu vyprovodit až k vile Hruškové, kde tisknutí rukou, vzájemně ujišťování upřímné radosti z tak milého seznamení konce mlti nechtěly, a kde pan farář konečně pronesl i srdečné vybidnutí, by slečna Kunzova jej na faře poetila — významě, jehož, co doktor pamatuje, žádnému hosti do Nedosek na léto přibýdelno, kromě ní, se nedostalo. A po panu faráři naléhali na ní prosbami o její návštěvu pan ředitel, pan přednosta se slečnou Bertou a nejdůležitější pan ofieál. Ale když Bettyna děkovala všem, poukazuje, že poznejtí stáj co stáj odjeti musí, vyjnec na ní aspoň alib, že příštím rokem opět do Nedosek zavítá.

A alib ten Bettyna všem ruky stiskem dala.

Tyto a jiné ještě doktorovy vzpomínky na věřejší akademii rozprosdily vířením svým znova dojmů a myšlénky, prochřivající duši jeho od nedělní vycbáři.

Když se Terezínům dolem odloučil se od Bettyny, v samotě znova vrátil se k všemu tomu, co se bylo přihodilo, jedna myšlénka jako výsledek akordů tajně stále vyznívala z víření a vlnění jeho úvah; nebýt té Bettyninu minulosti od jejího štěku z domova, nebýt toho jejího úplného již arrostu a divadlem, a tím světem docela jiným, než je zde ten jeho, všecko by zapomněl, co mu udělala, a sepal by se jí, chce-li býti jeho...

A byl by šťasten, i jiný, radostnější člověk by zas z něho byl. On má ducha a má dobré srdce. Chová k němu jistě přátelství a chce, aby byl spokojen. A rozumí mu. Tak jej prohlédla, tak chtěla každé jeho pohled, jak otevřená kniha je před ní. A krásná je

a plná chvění cítu a duše a ducha, stále měnivá, stále jinná a vždy převábná — ano, upoutala by jej, rád by jí měl. Škoda, že nemůže to býti!

Zachvíval se při tom přiznáváním i v nejakrytějších myšlénkách svých zkomal, zda opravdu to nelze, naprostu nelze — ?

... Kdyby jí řekl, že jí má rád, že všechno chce odpustit — ? Kdyby jí poukázal na Tonouše? A takové teplo jej záležalo při tom pomyšlení, a chvílkami krok se zastavoval v úvahách, neměl-li by se k ní vrátit...

Ale čím dál, tím fidli byly tyto zastiávky.

Úvahami rozumu mírnilo se vlnění cítu. Přivoloal do paměti vlastní její přiznání, poblížel na způsob a názor jejího života, připomněl si, co mu pravila o jeho smyslu a účelu a vzpruze, a pak obracel se k tomu, co by poskytnouti jí za to mohl život zde a s ním, a viděl, že by nemohla býti šťastna a šťasten ani on. I kdyby chtěla přinést obět, neměla by výsledku. A z minulosti její by jej vždy cos omrazovalo.

A tímto přemítáním zvolna stýdlo rozteplení jeho touhy, ale při tom stýdnutí jakási lítost zachvívala do duše jeho. Škoda, že to nemůže býti —

Také o Karle Mašatové uvažoval a představy o ní si tvořil. — Snad je milá a hodná a hezká, snad se mu i zalíbí... Snad!

Ale je mu cizí, tak naprostu cizí, a on jí. Jak se mohou k sobě přiblížit, než s nedůvěrou a skrývaným pozorováním a zkoumáním? To je tak trapné věcko. A on jí k tomu nemá chuti, ani odvahy, ani smad síly...

Přestal záhy o ni uvažovat, a zas se vrátil k Bettyně.

Jak, kdyžby on přinesl obět jí? Opustil zde věcko a přesídil do Prahy a přiměl ji, aby se ucházela o engagement u Národního divadla?

Byl by tam zápas, jež by jej v nejvyšší míře znepokojoval. A výsledek jeho byl by naprostu pochybný, kdežto zde má klid jistoty. A pak mluje již své Nedoseky; tkví v nich vše než kofeny jeho existence, tkví v nich základ účelu příštího jeho života.

A byla by ona spokojena v Praze, jsouc ženou lékaře bojujícího o svou existenci? Ona s tou stálou ještě žízni po bohatství... "Aeh, být bohata, Carolo, a mocna! To je sen mého života! Být hraběnkou, svět by musel o mně vědět, panovnice by musely na mne zářít!" přicházela mu na paměť její slova.

Ne, není té síly v ní, aby přinesla obět, a není v něm. A tím je jí méně, že není víry, že by mohla tato obět být pldou opravdového a trvalého vzájemného štěstí, naopak spíš je přesvědčení, že by z ní vyrůstala dřív neb později zas jen skrývaná neb i zjevná lítost a steré vnitřní zápasy.

Avšak co zřetel k oteovakému jménu dítěte! —

V úvaze o tom i o takovouto eventualitu zavádilo doktorovo přemýšlení:

Nabídnouti Bettyně sňatek a poskytnouti jí plnou volnost:

Tonouš by měl oteovo jméno a ona plnou svobodu.

Ale jaká morálka by byla v tom řešení? Jaký život pro něj? A má právome k udělení takové volnosti? A zda by ona prostě neodpověděla, co řekla, když šli k podhájské myslivně: "nezaká-li herečka sňatek vše, než co ztratí, vyvede hloupot." Pro pouhé jméno dítěte se nesmí páchat takový morální podvod! Prodat za cenu krivopřáhy své jméno jí, aby je koupil svému dítěti!

To byly hráze, k nimž vždy do- spíval a o něž se odrážel a konečně znovaov proud jeho dojmů a myšlének v těch těch dnech po vyházení k Terezínům dolů až do dne věřejší akademie.

Bettyna v té době chovala se mile a prosně. Brala si z jeho knihovny sbírky básní i novou prsou, pročítala je doma u něho i k sobě si je odnášela, Tonoušem se obírala, na klavír hrála a spívala, staré paní trochu pomáhala, a doktor ze svého čtěl, že je ponechává úmyslně jeho samotě. A když se octli spolu mezi čtyřma očima, doma nebo na procházce, nedotkla se již ani slovem těch věcí, o nichž poslední dobu spolu

Toto není žádný expressní švindl!

Nikdy neposíláme zásilky léků bez Vaší výslovné objednávky nám zasláné.

My nenabízíme Vám, drazí krajané, léčení veliké ceny zdarma, neb naše léky jsou příliš cenné a s velkým úkladem upravené a nemohou býti rozdávány. S radostí co Vaší upřímní krajané posloužíme Vám a aby jste se o léku, než ho koupíte, mohli se přesvědčiti, to pošleme ho na zkoušku na několik dní zdarma, ale neslibujeme Vám žádné velké léčení zadarmo. My nikdy Vaši krajanek dávaty nevyužíváme a nebudem po doposání nám o vzorky zasílati Vám léky v ceně několika dolarů po expressu bez Vaší výslovné objednávky napřed zasláné. Léky naše jsou v prodeji bez mála 30 let a stále se množel jejich prodej jest důkazem jejich hodnoty. Kdo jednou léky naše zkoušel a je dle udaného návodu přesně užívál, pozná, že jsou takové, za jaké je vydáváme a že poctivě obsloužíme milé trpící krajaný, to dokazují tisíce našich příznivců svými odporučeními, které nám dobrovolně zasílají a jasné dokazují každému, že se léky téměř zázračně osvědčují. Pište nám ještě dnes a přesvědčete se.

Jest vidět, že pomáhá Vám Bůh

Čtená přítelkyně:—

Luxemburg, Wis., 11. listopadu 1911.

Přijmete srdečný pozdrav od mé deery a jejího manžela. Dávám Vám věděti, že jste mji deery z její těžké nemoci úplně vyhojila, neb pomáhá Vám jistě Bůh sám. Byla tak bídna, že slabostí padala a nyní chodí jako šípka a praví, že jí dočista nie neboli. Nemohu Vám vypsat radost z jejího uzdravení, a zaplat Vám to vše Bůh sám, neb řídím, že nejste jak se říká na peníze a že nehledíte jen na toho, kdo platí, ale Vy šetříte lidem peníze a vracíte jim ztracené zdraví. Lékař radil mé deeri operaci a požadoval za ní \$60.00 a Vy jste jí vyhojila bez operace za pouhých pár dollarů; tu musí každý uznat, že jest s Vámi Bůh a že jste moudrá a dobročinná ve svém povolání. Zasílám Vám podobiznu mé deery a jejího manžela a ještě jednou srdečně Vás zdravím. Žijte s Bohem. — Vaše Kateřina Červenka.

Muži, ženy, dívky a starouškové.

Často ani nevíte, co Vás bolí, a tu náš lék dá úlevu a zdraví. Zdarma na zkoušku na několik dní. Žádný pat. lék. Bylinné thé, sílitel jater, ledvin a krvečistitel.

Jest to čistý přírodní lék zdravotním zákonem prozkoumaný a odporučeny a jest jak pro malické tak pro dospělé, a poskytné úlevy při zácpě, kyselosti v žaludku, žlučnatosti, obtížném trávení, jaterních obtížích, bolestech hlavy, bolesti v zádech, nezdrženosti, malarii, kašli, nastužení, bolavém hrdle, revmatismu, neuralgii, dně, bolesti v boku, bolesti v krkži, rozčilenosti, zemdlenosti, ztrátě chuti k jídlu, ospalosti, souchotinám, žloutence, pupenech, vyrážce, červům, zlaté žile, taseinnici, nervosnosti, svrabu, vodnatelnosti, srdeční vadě, houlič, nádorech, líše- jích, zastaralých bolestech a všech nepořádekch krve a ledví. Chuti jest přijemné. Stlice lehounká. Sméle můžeme každému dokázati, že naše Thé jest upraveno z DVANÁCTI různých vesměs nákladných drahých bylin a každá ta bylinka účinkuje léčivě na nemoc v těle, pro kterou jest určena a Thé jest s velkou péčí upraveno tak, že bylinky sobě v léčení nepřekážají. — Hlaste se o vzorky Thé a o další ho zásobu v lékárkách a u všech našich jednatelů, kteří o dobrém ho vyzkoušení ve svých rodinách jednatelstv přijmuli a ochotně poslouží všem trpícím. Kde není u Vás k dostání, pište si o vzorky i o Thé přímo k nám. Na prodej poštou vypláceně až do domu 55c a velká krabička na měsíc stačí za \$1.10, 6 dollarových krabiček za \$5.00.

Máme zvláště léčení pro muže pouze. Též léčení pro KATAR pro muže, ženy a dítky. Trpící, slabé, unavené, předčasně sestarále matky a ženy, slabé a bledé dívky. Máme zvláštní léčení pro všechny Vaše nemoce. Popíste s důvěrou svou nemoc a pošleme Vám obratem pošty lék zdarma na několik dní na zkoušku a knížeky o nemocích. Račte psát anglicky neb česky.

Adresa: Marie Votýpka & Co., Dept. 10, So. Bend, Ind.

mluvili, naopak vyhledala vždy takový předmět hovoru, o němž bez nepokoje, bez obav nějakých nástrah si svá mínění sdíletí mohli. O své lektýře, o literatuře vůbec, o svých zamilovaných knížkách, o minulých letech, o rodinných historičích a poměrech lidí, s nimiž se zde v Nedosekách setkala a tak trochu již seznámila. Jen o Lénynce již ani slova, a také ne o Karle Mašatové. Byl v tom jemný takt, a doktor byl jí zať vděčen.

Silný dojem věřejšího jejího vystoupení a všeho jejího chování v té společnosti nedosecké honorace a jejího úspěchu u ní vjel jako nový rozvířující proud do všech těch úvah nejen o Bettyně a příštím jeho mezeru k ní, ale i do jeho dávnějších myšlének o otáčeze příští její ženitby vůbec.

Jako naprostá absurdnost se mu jevilo nyní i dřívější pouhé jen pomyšlení na udření Bettyny v Nedosekách a připoutání jí k sobě. Znamenalo by to brutální shannutí plně v ní hořelého plamene umělecké potence, kupně uzavření zlaté žilvy v turkál slepič.

Být bohat a mocen, aby mohl udržet a smad i zářit a zvýšit její umění, ani okamžik by už neváhal, řek jí: buď má! Dovedl by žit a ženou umělkyní v jemném chápání všech schopnosti jejího ducha a její duše a v šetření podmínek nejpřínějšího jejího rozvo-

je, v plném uznání a respektování její duševní samobytnosti a v plném zakoušení radosti z pozitiv- ků světa nauč z ní padajících. A kdo ví, nevypjaly-li by se vedle ní i v něm úhorfci schopnosti a síly bývalého literáta a nevzpružily, nerozvinuly-li by se v žaru jejího temperamentu? Není pochyby, mohlo z něho být vše, než je. Jaké měl plány, a veš se sevrkly! A byly slibné jeho počátky. Poměrně mnohem silnější než Bettyninu. Ale hle, co se právě z ní vyvinulo touhou prací. Energií měla stokrát větší než on, energii a vytřvalost. A v tom bylo její vítězství. A živ jsa vdele ní a s ní, byl by i on se nutil

napínat síly. Byl uboze neprozíravý tenkrát, když chtěl řešit svůj závazek k ní zahrábáním jí ve venkovském hnězdě. Hle, ona v tom rušném, vlnitém životě měst a v zápasech o uchy- nění dovedla z toho malinkého fondu talentu, jež on v ní jen viděl, vypěstovat slušný štěp umělecké potence, jež nenese ovoce všední, kdežto ze všech jeho nadějnějších začátků na poli bel- letrie i vědeckých snah zbývá jedině stále ještě se vlekoucí práce o těch konfliktech mezi medicínou a lidskostí.

Dnes je zmeškáno. Dnes, v těch poměrech, v nichž je, znamenalo by vzájemně připoutání k sobě pro ni jen záhy jejího umě- leckého žití a proň při tom bolestném jeho hynutí žádný vznik nových sil, nýbrž jen nespokojeno- st a vřítiky. Ano, kdyby byl bohat a mocen! —

A kdo ví ještě! Ne, ano vůbec k manželství není zrozena. Neřekla-liž sama, že by nestačilo jejímu chřeni a touhám?

A což jeho unravnující smahy! — První pokus byl dokonale od- byt. A učinit nový? — Po sečné v Terezíně dolů! — Nemožno a marno!

A tak jiné perspektivy není, než stoupmout jí s cesty a nechat jí jít... a sám vrátit se a stát se v ten úzký a tichý kruh, na nějž obmezil svůj život a své zá- měry.

A příští žena jeho?

To nyní poznal a cíti jasně a určité s nepřekonatelné podmani- vou silou: jen bystot tak samo- statného ducha, tak uchvacující síly temperamentu a schopná také bohatosti nuanet citových mo- hla by i duši jeho být něčím upou- távajícím a rozměňujícím. Jinak stačí docela Agatha Matvějova. Bude Karla Mašatová takovou bytostí?

Toho dne odpoledne spíula Bettyna svůj slib, daný doktoru- vi vzhledem k jeho matec.

Že se k tomu vědomě chystá, cíti doktor již u oběda. Kypce rozmarem, začala refero-

vat staré paní o věřejší akade- mii, kritikuje s lehkou ironií a neodolatelným humorem nejen produkci, ale hlavně jednotlivé členy místní honorace. Napodo- bovala tak trefně způsob jejich mluvy, gesta, držení těla, že se stará paní nezdržela chvílkami ú- směvu, ačkoli bylo pozorováno, že je tím vším vlastně znepokoje- na, zvlášt vzhledem k Tonoušovi.

"Vor dem Kind nicht, vor ihm nicht!", napomínavě upozornila několikrát německy, ale Bettyna nedala se zadržet, nanejvýš že ně- kterou svou poznámku neb vtip také německy pronesla.

Po jídle poslala stará paní To- nouše hned ven hrát, a Bettyna vyzvala doktora, aby dal přinésti nějakou láhev vína, by přece ten poslední oběd, co v jejich kruhu trávil, byl nějak slavnostně zakon- čen. Pak sedla k pianu, uhlodila prudee několik akordů a prv- ních taktů valčíku ze Zvonků Cornevilských, potom vstala a rozhořená v tváři a se zvýšeným leskem v zrakové pravila doktoru- vi: (Pokračování.)

Nemohla spáti. — "Mohu Fi- ci," píše pl. Anna Gabriel z Un- cas, Okla. "že Hoboko velice mně prospělo. Mívala jsem tak hroz- né bolesti hlavy a tlučením srdce. Také reumatismu mě soužil, tak že jsem nemohla spáti. Po už- vání Hoboka všechny tyto nesná- ze mne nechaly. Až je mi 70 ro- ků, vykonávám všechnu svoji do- máci práci. Za ale bych doma bez Hoboka nebyla."

Tak mluví ti, kteří vědí — u- živatele léku — byl jsem nemo- cen, jsem eř zdrav.

Dr. Peter Hoboko není lékem lékárnickým. Zvláštní jednatelé ho lidem dodávají. Pište na Dr. Peter Fahrney & Sons Co., 19—25 So. Hayne Ave., Chicago, Ill. (Advertisement)

"Česko-Americký Venkov", hospodářsko-obohrným listem pro vedherou třídu obyvatele. Před- platné pouze 21 roč.